

Szerkesztői Iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál Lajos könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Nagyenyed társadalmi élete.

V.

(Sz.) Nagyenyednek jóra való iparos polgársága van. Meglátszik ezen is a Bethlen-főtanoda hatása; miután akárhányan vannak, kik pár gimnázialis osztályt is végeztek. Könnyen meg lehet érteni ezzel a jóra való polgársággal, hogy mi a szép, mi a jó, mit kell tennie, mire kell áldozatokat hoznia úgy vallás-erkölcsi, valamint közmívelődési, magyar állam-polgári szempontokból.

Nem kis baj azonban, hogy iparos polgárságunk — az újabb időkben — társadalmi életünk mozgalmában nem vesz részt olyan mérvben, a mily részvételt tőle méltán elvárhatunk.

Vannak nyilvános, általános érdekű társadalmi összejöveteleink, honnan iparos polgárságunk mondhatni hiányzik.

Ez nincs a maga rendjén.

Iparos polgárságunk gondolja meg, hogy intelligens osztályunk, csak magára, az iparos osztály megfelelő támogatása nélkül nem bírja viselni azt a terhet, melyet társadalmi életünk követelményei raknak vállaira. Ezen terében neki is osztoznia kell mulhatlanul, ha városunk társadalmi erejének növekedését ohajtja, akarja, mit hogy szívvel-lélekkel ohajt és akar, bizonyos.

Azt a szükös keresményt, mit a kis ipar ma napság neki behoz, okos számítással belehet úgy osztani, hogy társadalmi életünk követelményeinek támogatására is jusson abból valami.

Hagyjunk inkább kissé alább a fényűzéssel, mert erre nincs semmi szükség s fordítsunk többet arra, mire szükség van, iparos polgárságunk fejlesztésére, — városunk emelésére.

* * *

Általános egészségügyi szempontból is sok a tenni való.

Például Enyednek van csinos tükörfürdője, de nincs kádfürdője.

Ez olyan hiány, melyet sürgősen pótolnunk kell, mert ezt egy jól rendezett város sem nélkülözheti tovább.

Közvetítőinkat meg kell szaporítnunk, mert a jelenleg létező közvetítőink a vizszükségletet nemcsak hogy szükösen fedezik, hanem távolságuk közönségünk igen nagy részének nagy fáradtságot, kényelmetlenséget okoz.

Temetőink olyan állapotban vannak, hogy csaknem pirulnunk kell, ha azokra gondolunk. Rendetlenek, gondozatlanok. Maga a hely, hol fekszenek, sem alkalmas, hogy valaha rendezett temetőket lehessen beállítani és fenntartani.

Köztemetőt kell tehát sürgősen nyitnunk egy erre a célra alkalmas területen. Ott pl. a „Helyes” nevű szőlőhegyoldalnak keleti része. Erős a meggyőződés, hogy köztemetői célra alkalmasabb hely ennél, Enyedben alig található.

Vetkeztük le a szükkeblü felekezetiességet és sürgessük mindnyájan egy kellően beosztott köztemető megnyitását, melyet aztán egyesített erővel rendezzünk be csinosan és gondoztassunk úgy, mint temetőt gondolni illik és a mint pl. Segesvárt, M.-Vásárhelyt, Kolozsvárt stb. rendezve látjuk. Ha az élet mozgalmában megférünk egymás mellett kálvinisták, rom. katolikusok, lutheranosok stb. bizonyára megférhetnek poraink is egy közös temetőben. Elsőbb dolog az, hogy szereteteink díszes temetőben aludják a halál álmát annál, hogy a szükkeblü felekezetiességet ápoljuk s ezt még a temető-kertbe is bevigyük.

Arról a közóráról, mely ott a reformátusok tornyában kalimpál, még szólni is únom. Ez tulajdonképpen nem volt óra már akkor, mikor a századunk atyái készítette ott az enyedi szabók bátyapincéjükben, a fogak távolságának kimérésére kezének ujjait használván.

Ma aztán éppen nem óra.

Miért kompromittáljuk magunkat továbbra is

egy ilyen közórával? Miért nem gondoljuk meg, hogy Enyedben tanintézetek, hivatalok vannak, honvédség van elhelyezve s mindezek egy jó közórárt csak méltó bosszusággal nélkülöznek?

Nagyenyed város képviselője 1861 óta a városi vagyont birtokszerzés és jövedelmező beruházások által örvendetes mérvben megnövelte. Ez igen szép, elismerésre méltó eredménye a városi közvagyon lelkiismeretes felügyeletének és becsületes kezelésének. A városi közvagyon birtokvásárlások és jövedelmező beruházások által növelni ez ideig szükséges volt, mert ezuton nyílt meg az a forrás, melyből városunk fejlődésének költségei fedezhetők.

Jövőre azonban a fősulyt Enyed város képviselője ne a vagyonszerzésre fektesse, hanem arra, hogy a melyek társadalmi életünk méltó követelményei s csak a város közönsége által létrehozhatók, véghezvihetők, igyekezzenek azokat létesíteni, véghezvinni.

A mai kor gondolkodása, izlése sokat ad a látszatra, a külsőre is, — s egy város társadalmi értékét a szerint itéli meg, hogy abban a külsőségek, a csin, a fejlettség minő fokát érték el.

E tekintetben fukarkodnunk nem tanácsos, mert nem tudhatjuk, hogy honnan vethetik ezt szemünkre; mikor és minő mérvű kárát vallhatja ennek városunk.

Nagyenyed képviselője igyekezzék tehát a tisztaságra, csinosra, a társadalmi élet élénkítését eredményező dolgokra jövőre többet fordítani, mint mennyit ez ideig fordíthatott.

Ezekben szándékoztam Nagyenyed város társadalmi életéről ez alkalommal szólni. Felszólalásom rendén egyben-másban tévedhettem, de az bizonyos, hogy tollamat ezen jóra való magyar város fejlődése és erősbülésének élénk ohaja vezette.

TÁRCZA.

A zene.

Egy fejezet Schopenhauer aesthetikájából.

A zene minden más művészettől elüt. Nem látjuk benne a világ lényege valamelyik eszméjének utánzását, ismétlését; mindazáltal oly hatalmas, kiválóan nagyszerű művészet, oly erővel hat az ember bensejére s annyira teljesen s mélyen megértjük, mint egy egészen általános nyelvet, melynek világossága még a szemléhető világot is felülmúlja: hogy bizonyára többet kell keresnünk benne, mint exercitium arithmeticae occultum nescientis se numerare animi, a minek Leibnitz nevezé, jóllehet annyiban igaza volt, a mennyiben csak külső jelentését, héját vette tekintetbe. Mert ha nem volna több, úgy az általa nyújtott élvezet csak ahhoz volna hasonló, mit mi egy számtani feladat helyes megoldásakor érzünk és nem lehetne az a benső öröm, a melylyel lényünk legelrejtettebb bensejét megszólalni halljuk. Álláspontunkról tehát, hol fődolog az aesthetikai hatás, benne sokkal komolyabb, sokkal mélyebb, önmagunk s a világ benső lényegére vonatkozó jelentést kell látnunk, mihez a számok aránya nem úgy, mint a jelzett, hanem csak mint jel viszonylik. Hogy pedig maga a zene a világhoz úgy viszonylik, mint mintához az utánzat, ábrázolandóhoz az ábrázolat. Következethetjük a többi művészet analogiájából, melyeknek ez mind sajátos jellemvonások s melyekkel reánk gyakorolt hatásában is megegyezik, csak hogy a zené még erőteljesebb, gyorsabb, szükségképenibb, csatlakoztatlanabb

Mert a zene nem a világ külsejének a tükré, mint a többi művészet, hanem magának a világ rejtett lényegének az a k a r a t n a k; ezért hatalmasabb, megindí-

tóbb a zene hatása, mint a többi művészeté: ezek csak árnyékról, a zene meg magáról a lényegről beszél. Azonban minthogy a világ külseje meg lényege között szoros összefüggés van, párhuzamosságnak, analogiának kell lenni a zene s a látható világ között is. Ezen analogia bizonyítása, mint magyarázat meg fogja könnyíteni a tárgy homályossága folytán nehézkes tétel megértését.

Az összhang legmélyebb hangjaiban, a basszusban az akarat nyilvánulásának legelső fokát, a szerves természetet, a planeta tömegét, anyagát ismerem fel. Minden magas hang, mely könnyen mozog és gyorsabban elhangzik, tudvalevőleg a mely alaphang mellékhangjából áll elő, az alaphang megcsendültén azok halkán megrezdülnek, — és van egy harmóniai törvény, hogy az alaphanghoz voltaképpen csak azok a magas hangok illenek, melyek valósággal már maguktól is azzal együtt hangzanak. Ez ahhoz analogia, hogy az összes testek és szervek plánetánk anyagából fokozatos fejlődés által származtak; az anyag az ő forrásuk, hordozójuk; mint az alaphang a felső hangoknak. A basszus tehát az összhangban az, mi a világban a szervezeten természet, a nyers anyag, a minden nyugszik s a miből minden sarjad és fejlődik. — Továbbá a basszus és a melódia közti közepszólásokban az akarat nyilvánulásának többi fokait látom. Pl. az alaphanghoz közel álló a szerves, de már szabályos alakot öltő testek világa; a felsőbbek a növény- és állatvilágnak felelnek meg. — Mindezekből a szólásokból még hiányzik a teljes összefüggés a haladásban, mi csak a dallamot éneklő szőlőben található, mely csak egyedül mozog oly gyorsan és könnyen, míg a többieknek lassabb a mozgásuk s külön-külön összefüggés, értelem nélküliek. Legnehézkesebb a basszus; — gyorsabb az állatvilágnak megfelelő közepszólások. Hogy az összefüggés hiányzik e szólásokból, az annak az analogiáján tekinthető, hogy a jegeztől kezdve fel a legfokozottabb állatig egynek sincs

voltaképpen kifejtett, összefüggő öntudata önmagáról, a világról.

Csak a dallamban s az egész harmóniát vezető, jelentősen összefüggő, érthető egészét kifejező fészőlásban ismerhetni fel a legfelső fokot, az ember öntudatos életét és törekvését, melyben színtoly bevezettség, öntudatos észszerűség van, mint a dallamban első hangjaitól az utolsóig.

A dallam tehát az öntudattól megvilágított egyén életét beszéli el, de nem külső eseményeit, hanem a benső indulatokat, mozgalmakat, felindulásokat, szóval mindazt, a mit az é r z e l e m negatív fogalma alatt ért az ész, nem lévén képes felvenni másképen elvont fogalmi közét. Azért mondták mindig, hogy a zene a szenvedély s érzelem nyelve, míg a szó az észé.

Temetőben láttalak meg . . .

Oda fön, a regényes hegyvidéken történt, — hol égis meredő sziklák hirdetik az Alkotó kezének munkáját, hol fenyvesek éltető, üdítő, balzsamos illata tölti be a léget, hol a kicsi hegyi patakok csacska csevegése egybeolvad a sűrű, sötét erdők titokteljes zugásával. — egybe a természet örökség, de örökké megfelfejthetetlen dalává, — hol a völgyet vadul csörtető folyam szeli át, tajtékkozva töltve ki tehetetlen boszúját az árját gátoló sziklatömbökön, melyeket viharos éjszakák a hegyek csördítettek le medrébe a magasból, hogy legyen az örök állhatatlanban valami az örök állhatatosból is.

A mint estenden hazatértek a falucska lakói az erdőkről, a mezőkről, s a hazasiető nyájak kolompja egyszerre szólalt meg a csilingelő esteli harangszóval, a falu szélén egy roskatag házikot nyitott ablakán szomorú dallam bánatos, mélabus hangjai törtek elő szakadoztan.

— Ej, ej, — mondták az otthonukba megtérő falusiak, — megint az a Fazekas Gábris temetői a bubánát!

Alsófehérmegye közigazgatási bizottsága

szerdán tartotta meg szeptember havi rendes ülését, melyen br. K e m é n y Kálmán főispán elnökölt.

A gyűlésen az alispánnak első sorban fájdalmas jelenteni valója volt. T ó t h Ferencz aljegyző halálát jelenté be, meleg hangon emlékezvén meg a megye régi szolgájának hű szolgálatairól. A bizottság jegyzőkönyvileg adott kifejezést a veszteség fölötti sajnálkozásának.

Jelenté az alispán azt is, hogy időközben két megüresedett körjegyzői állás töltetett be választás útján. Az egyik a szász-csanádi, a hol Kunnerth, a másik a m.-sz.-benedeki, hol László Kálmán választották meg.

Főlemlítjük az alispáni jelentésekből azt is, hogy az Abrudbányán állomásozó közös hadseregbeli zászlóalj kicserénynek találta az eddigi gyakorlótérét. Más terület után nézett s talált is az Abrudpatak mentén, de ama rétek tulajdonosai oly mesés árakat követeltek haszonbér fejében, hogy p. o. egy 5 holdnyi terület évi bére 500 frtra menne. Az alispán tárgyalást tűzött ki ez ügyben a helyszínré s ha telektulajdonosok nem hagynak alább követeléseikkel, kénytelen lesz a kisajátítási eljárást megindítani.

Vingárd község egy számadásos ügyéről is megemlékezett az alispán, valamint az ó szilvási patak szabályozás ügyében fölmerült kisebb mozzanatokról, a melyek ismét összehűzést eredményeztek a kulturmérnökség s a közigazgatási hatóságok között, az előbbinek sajtóságos eljárása következtében.

Az alispáni jelentést T ó t h Sándor adófelügyelő előterjesztése követte az adóbefizetés eredményéről augusztus havában.

Egyenes adóban a III. ik negyedévi előírás szerint egy millió 123,648 frt 3 kr tartozás lett volna befizetendő. Ebből befolyt július hó végéig 208,261 frt 50 1/2 kr, augusztus havában pedig befizetett 98,104 frt 39 kr, — összesen 306,365 frt 89 1/2 kr.

Igy tehát még 817,282 frt 13 1/2 kr a d ó h á t r a l é k áll fönna, a mi sokkal kisebb annál, a mit az adófelügyelő július hó végével kimutatott. Az ideai augusztusban 34,509 frt 33 krral több adó folyt be, mint a múlt év augusztus havában, a mi újabb bizonyíték az ideai gazdasági eredmény kedvező volta mellett.

Hadmentességi adóban is kedvezőbb az idén a befizetési eredmény. Az augusztus hó végével fönnalott 52,147 frt 31 krnyi tartozásból július végéig bejött 3244 frt 94 kr, — augusztusban pedig befizetett 2557 frt 70 kr. Így még marad fizetendő 46,344 frt 97 kr.

A megye utvizonyairól N á d o r y é p i t. hivatal főnök tett jelentést. Az állami és törvényhatósági utak mind jó karban vannak, forgalmi akadály nem fordult elő s kisebb javítások szerkesztés buzgalommal folynak.

Abrudbányán is szándékszik a hivatal egy partfalat s a verespataki uton is egy új hidat építeni. A tövis-balázsfalvi uton a miháczfalvi és oláhcsesztvei szakaszok áthelyezési munkálatai nagyrészt befejeztek. — A kavics-termelés és szállítás eredménye az idén igen kedvező lesz. A posta- és távirat-ügyek menete augusztusban rendes volt; kazánvizsgálat pedig kettő tartott.

T ó t h Miklós árvászeki elnök első sorban az igazságügyminiszter 12563. sz. rendeletét mutatta be, az egy évnél hosszabb időre elítéltek részére gondnokok kineve-

zése tárgyában. Jelentése további folyamában tudatta, hogy a központi árvászek gondviselése alatt augusztus végével maradt 11459 gyámolt és 166 gondnokolt. Augusztusban 35 árva került gyámság alá s 72 szabadult fel. Az árvászek pedig ellátott 615 ügydarabot s 21 számadásos ügyet.

Királyi ügyész T r i b u s z Gusztáv jelentéséből felemlítjük, hogy aug. végével a gyulafehérvári törv. széki fogházban volt 130 — az abrudbányai jbirósági fogházban 12, — a balázsfalviban 4, — a marosújváriban 13, — a nagyenyediben 6, a vizaknaiban 21 fogoly, a gy. fehérváriban 1 meghalt.

I d. G á s p á r J. tanfelügyelő néhány kisebb tanügyi mozzanatról tett rövid jelentést, — végül pedig dr. M a g y a r i főorvos adott képet a megye közegészségügyi viszonyairól augusztusban.

A lefolyt hóban a betegedés és halálozás mérsékelte volt megyeszerte. Csak a szegényebb, rosszul táplálkozó népnél okozott a nagy hőség az emésztő szervekben súlyozabb bántalmakat. Különösen sűrűn fordult elő a bélhurut és vérhas. — ez utóbbi főképp Csekelaka és Strázsa községekben s az alvinezi járás legtöbb falujában is.

Legtöbben haltak meg e ragályos betegségben Strázsan. Összesen 81 eset fordult elő s 25-ön haltak meg. A roncsoló toroklobbnak 11 esete fordult elő, melyből 7 végződött halállal.

Volt még a vörhenyek s a számarhurtnak néhány könnyebb esete. A négy rendezett tanácsú városban összesen 38-an haltak meg, — Nagy-Enyeden 6, Gyulafehérvárt 22, Abrudbányán 1, Vizaknán 8.

A vizaknai sósfürdők az idén nagy látogatottságnak örvendtek, s a múlt hó végéig 202-re emelkedett a fürdőző családok száma.

A megyei kózkórházban ápolatott a lefolyt hóban 87 beteg. Ezekből meggyógyult 30, javult 9, meghalt 3 s további ápolás alatt maradt 45.

Ezzel az ülést, melyen kevesen voltak jelen, a főispán bezárta.

Felhívás!

Mikor e sorokat írom, két hete múlt már, hogy a Bethlen-főiskola kertjében állított agygyal és szívvél holtra válna, becsukott szemekkel egy ifjút találtak. Két hete már, hogy forró könyekkel, ijedő sikojjal, remegve borult egyetlen fia kihült keblére egy szegény özvegy édes anyja. Két hete már, hogy el van temetve s mélységes álmából fel nem ébred soha. Két hete már, hogy hurczoljuk sziveinkben a nehéz tudatot, mely hirdeti, hogy meghalt, semmivé lett e lapok kiváló munkatársa. Nagyenyed város társadalmi életének egyik ismeretes tagja, a mi szeretett jó barátunk: D a m ó I s t v á n.

Meghalt, elköltözött abba a bolygó világba, hol az élet szebb, mert van szabadság; hol szívének idealizmusát összetudja egyeztetni a vágyakkal, mert nincs földi érdek. Én jó barátom! de gyöngéd is volt a te szíved, de tul is becsülted az ábrándozás gyönyörét, de makaes is voltál álmaidhoz! . . . Oh, de hiszékenyek voltunk mi is. Hittünk mosolyodnak, melylyel megjelentél közöttünk, a napsugárnak, mely arcodra esett; a dalnak, mely ajkaidról elröppent; a szerelemnek, mely szívedbe lakozott s teletele tölté ezt boldogsággal. Nem gondoltuk, de honnan

Aztán addig-addig kéri a Boris nénit, a ki olyan nagyon szépen tud mesélni, hogy mondja el csak a Gábris szomorú történetét.

A bánatos dalja szomorú hangjai ki-kicsapnak a korecsma ablakán s koronkint felbug a Gábris reszkető hangja, a mint a Peti cigány vonója alá diktál:

— Huzzad Peti, a ki szíved lelked van, — mindig csak azt a nótát, mindig csak azt, hogy:

Temetőben láttalak meg legelőbb,
Mikor az édes anyádat temették;
Ugy nézél ki fekete gyászruhába,
Mint lilium sötét erdő árnyába.

S a bánatos nótából mindig ő énekelte el azt az első sort; a többit aztán a cigány hegedűje sirta el.

Boris néni pedig utóvégre is engedett a kérésnek s elkezdte a történetet.

Hiszen ki ne ismerte volna ti közületek, leányok Juliekát, a falu szépét; most két hete, hogy letették az édes szülői mellé a sirba; le a hideg földre, azt a gyönyörű virágszálat. Ki tudja, talán már virág is hajtott a porából?!

Milyen temetése is volt annak a leánynak. Az embernek záporomódra eredt meg a könnye, a mikor a fehérbe öltözött tizenkét hajadon leány elénekelte a sirja felett, hogy:

Elhervadtál immár, letört liliumszál . . .
és a többit.

És ezt is azon a reszkető kanyon, félig magukba fojtva a sirást-rivást.

Nézétek most is köny fakad a szememből, ha rá emlékezem!

Az a szegény, áldott jó Juliska!

Mikor az első nagy csapást mérte rá a Mindenható, mikor az édes anyját elvesztette: akkor még csak olyan kicsi leány volt. De azért jobb volt a szíve, mint akár-melyik kész menyasszonyé. Elment a mezőre, teleszedni kicsi kötényét a réti virágokkal; mikor hazajött, behin-

is gondoltuk volna, hogy a sötét sirra mosolyog szemed, hogy a dal halálod jelenté, hogy szívednek hite meghalt és reménységed zsarátnokká esett össze. Alakod szerte-hullott, elgázolt menyországod megvalósult s csörömpölő lombok, hervadt virágok halkán rezdülve csókkal hintik kora siri ágyad. Áldó könyekkel, szívünkbeli zokogva hallgattuk, mint dobbant zörrenve a sirhalom göröngye arra.

Azután haza tértünk. Magunkkal hoztuk a vesztes fájdalmát, ragyogó alakod itt él közöttünk feltámadva mindegyre. A mi a férgéké, az ott maradt az árnyas temetőben a férgéknek, a mi örökké való volt benned, az itt él közöttünk, s óva int, hogy ne vigyünk a kísértetbe! . . .

Azt a helyet azonban, hol földi részeid pihennek, nem szabad jel nélkül hagynunk. Bármi egyszerű jellel, de meg kell jelölnünk azt. Az enyészet bélyege igen hamar rányomatnék hervadó sírodra, ha nem tennők ezt. Épen azért bátorodom volt osztálytársaihoz, jó barátaihoz, ismerőseihez fordulni, hogy bármi csekélységgel sziveskedjenek támogatni minket törekvésünkben. A szives adományokat kérjük e lapok t. szerkesztőségéhez küldeni, hol azok nyilvánosan nyugtáztatnak.

Nagyenyed, 1888. szeptember 12.

Elekes László,
ev. ref. papjelölt.

VEGYES HIREK.

— **Alsófehérmegye állandó választmánya** folyó hó 19-én, az őszi közgyűlés tárgyainak előkészítése végett délelőtt 9 órakor kezdődőleg gyűlést tart.

— **Kitüntetés.** Báró K e m é n y Kálmán főispán e hó 12-én elismerő szavak kíséretében adta át M a n n F e r e n c z kiseneydi járásorvosnak a koronás érdemkeresztet. A 81 éves agg orvos a meghatottságtól remegő hangon mondott köszönetet a királyi kegyért, mely mint őszi napsugár egy kis derűt vet alkonyuló életére. — Kívánjuk, hogy még jó sokáig örülhessen a jól kiérdemelt kitüntetésnek!

— **A Bethlen-főiskolában** az 1888—9 ik tanévre a következő új tanítók léptek be: D a n e s h á z y Gusztáv tanárjelölt és E l e k e s László papjelölt a tanítóképezdében; D é n e s Gyula nagyenyedi s. lelkész az elemi IV.; S i m o n Antal papjelölt a III.; B e n e d e k Károly főiskolai kontra-szenior a II. osztályba és B o r s a i Sámuel az ének és énekléstan tanítóján.

— **A Bethlen-főtanoda népsége** az új tanév kezdetén 682 tanulóval állott. Ezek közül az elemi osztályokat látogatja 253, a gimnáziumot 322, a tanítóképezdét 38, a theologia akadémiát 69.

— **Necrolog.** M ü n s t e r m a n n A l o i s i a, az ősz matronának, idősb. S z á s z K á r o l y n é n a k nővére, Kolozsvárt 89 éves korában meghalt. Mint előkelő kisasszonyok nevelőnöje, sokáig lakott Nagyenyeden is. Nyugodjék békével!

— **Barátosi Tóth Ferencz** megyénk veterán tisztviselőjének temetése f. hó 9-én délután nagy részvét között történt meg. — A halottas háznál a n-yeneli dalkör, melynek az elhunyt buzgó tagja volt, — megható gyászadalokat zengett, — gyászbeszédet tiszt. Bartok György mondott. Miután tisztviselő társai a gyászkoosira emeltek, — a gyászmenet M. Szt.-Királyra vonult ki. — hol a sirboltnál t. Mál-

tette azzal a sok virággal az édes anyja szemfedőjét és sirt keservesen. Ugy vitték el a virrasztók onnan a koporsó mellől; mikor leszegedték az örök ágyat, csak úgy összezomlott az édes anyja mellett.

Aztán láttatok-e szebben, jobban ápolat sirdombot a temetőben, ott a nagy fenyves alatt, mint a min Juliska hat esztendeig öntözte, gyomláta, illette a friss virágokat? Minden virágja mennyit tudna beszélni annak a kicsi sirdombnak.

S a mint kiment az édes apjával, a ki már akkor beteges volt szegény, hogy támasztgatta a karjával a roskadozó öreget! a szemével őrizte minden lépését, bátorította szavával, támogatta a karjával.

Az öreg Bálint bácsi is szerette nagyon azt a szegény kis leányt. Elleste minden óhaját, a szeméből olvasta ki minden kívánságát.

Nem volt rossz szó abban a házban, de a vigasság is kiköltözött már onnan. A Juliska meg mindig gyászruhát viselt. Abban a fekete gyászruhában, a fején kis fekete kendőcskéjével járt ki mindennap az édes anyja sirhalmához, ugy ápolta annak az emlékét, annak a virágait, a mig otthon az édes apja egyet szunyodott szegény.

Ilyenkor látta meg egyszer Gábris ötét; ott térdelt sirva az anyja nyughelyén. Gábris ettől kezdve mindig a temető félfájához támaszkodva nézte az imádkozó kis leánykát. És megszerette akkor.

Később kézenfogva jártak ki már a sirhoz; kifakadt azon az a virág is, a minek kettőjük szívében volt a nyílása, az édes anyja szívében a gyökere.

Aztán megint meglátogatta a bubánat a Juliskák esendes kis házat. Az öreg Bálint bácsi egyre gyengült, száraz köhögése mind jobban fojtogatta az életét.

Egyszer elaludt örökre. A Juliska csak félrefordult az ágya mellől s mire visszahajlott, már meglepte volt a szép öreget a halál.

lyog szemed,
hite meghalt
lakod szerete
s esörmpölő
sokkal hintik
kből zokogva
alom görön-

nk a vesztés
feltámadva
az arnyas
volt benned,
vigyúdk a

id pihennek,
rszerű jellel,
bélyege igen
n tennők ezt.
jó barátaik
esekélyességgel
ben. A szives
éhez küldeni,

s László,
papjelölt.

mánya folyó
szítése végett

mán főispán
át M a n n
más érdem-
ágtól remegő
mely mint
életere. —
kiérdemelt

ik tanévre
y Gusztáv
tanítóképez-
z az elemi
dek Károly
a i Sámuel

z új tanév
elemi oszt-
tanítóképez-

A l o i s i a,
y n é n a k
mint előkelő
nyeden is.

szíveslőjének
meg. — A
buzgó tagja
tiszt. Bartok
emelték. —
oltnál t. Mál-

fedőjét és
n a koporsó
ügy össze-

rdombot a
min Juliska
virágokat?
ak a kicsi

már akkor
karjával a
n lépését,

azt a sze-
szemből

a vigasság
dig gyász-
fején kis
des anyja
nak a virá-
szunyodott

ott térdelt
re mindig
dkozó kis

; kifakadt
en volt a

Juliskák
gyengült,
ét.

élrefordult
pte volt a

nási K., azután a m. tisztviselő névében Török Bertalan főjegyző, — a dalkör nevében pedig Fogarasi A. főiskolai s. tanár bucsuztak el szeretett pályatársuktól. — A dalkör itt is teljes számban jelent meg s valóban meghatóan adta meg a végtisztességet az öreg urnak.

— **A vallás és közoktatási m. kir. miniszter** ur ő nagyméltósága folyó hó 2-án 34334. sz. a. kelt magas rendeletével tek. N a g y M ó z e s, nagyenyedi polg. iskolai rendes tanárt végleges minőségében hivatalból a lippai közép kereskedelmi iskolával kapcsolatos állami polgári iskolához méltóztatott előnyösen áthelyezni.

— **Körjegyző-választás.** Szászcsanakán K u n n e r t, Szentbenedeken L á s z l ó K á l m á n nyerte meg a választók többségének szavazatát.

— **A király,** a walesi herceg, a trónörökös, s számos minisztertől kísérve. Bellovárra érkezett, hol a tisztelőg küldötségek fogadása alkalmával S t r o s s m a y e r pásztlán horvát püspökhöz, ennek ismeretes k i e w i táviratára vonatkozólag a következő lesújtó szavakat intézte: „Őn magán kívül volt. Őn beteg volt. Ez a monarchia és az ön vallása elleni cselekedet volt.“ A püspök azon feltűnő válaszával, hogy lelkiismerete tiszta, a király meg sem hallgatta, hanem hátat fordítva, tovább ment. Később a püspök kihallgatást kért a trónörökösnél, de nem kapott s ezután az udvari ebédet, melyre hivatalos volt, be sem várva, két más horvát püspökhöz titokban elfűnt a városból. Az árulást megbélyegző ezen királyi szavak országoszeret minden honfi szívében nagy örömet s meglepődést keltettek.

— **A szegény tanulókat ruhával segélyző kör** folyó év szeptember hó 22-én élvezetesnek ígérkező fillérestélyt rendez a régi városháza nagytermében, a szokott belépti díj mellett. Kezdeté este 7 órakor. A tervezett fillérestély csak azon esetben fog elmaradni, ha folyó hó 22-ig színtársulat fog jöni városunkba s megfogja kezdeni előadásait.

— **A tuzoltás** a belügyminiszternek közelebről kiadott rendelete szerint a megyei közgyűlések fontos tanácskozási tárgyat fogja képezni, a mennyiben a megyei hatóságnak köteleességévé van téve, hogy a tuzoltás ügyét községenként, vagy község csoportonként, kötelezőleg szervezze. A hol sem rendszeres fizetés, sem önkéntes vállalkozás útján nem állítható fel a tuzoltó-testület, ott a férfiakosságból fog az hivatalból szerveztetni. A szükséges költségek rovatalból fedeztetnek. Minden község köteles tuzoltási szabályzatot kidolgozni. Igen czélszerű lenne, ha a megyék ez alkalommal az e tárggyal kapcsolatos építkezési rendtartást és tüzrendészetet is alaposan megvitatnák s czélszerű szabályzatok alkotása s szigorú kezelése által az oly gyakori s anyai nemzeti vagyont megsemmisítő tüzeseteknek korlátot vetni igyekeznének.

— **Nyilvános bucsuvétel.** Miután gyorsan kellvén Nagyenyedről, új állomásra elutaznom — idém rövidsége nem engedi személyesen bucsuzódnom — fogadják tehát számos jó barátaim és jó ismerőseim e téren irántam tanúsított barátságukért őszinte forró bucsu jókívánataimat. Áldja meg Isten önöket egyen-egyen mindazon

Juliska néma bubánattal temette el az apját is; mikor ki volt terítve a koporsójában, akkor mentek el a besorozott katonák a faluból; köztük volt Gábris is. Még a temetésen se lehetett ott. Ugy parancsolta azt a császár, a kinek bizony megeshetett volna a szíve, ha látta volna azt a nagy szomorúságot.

Egyedül maradt a gyöngye leány a szép portán; a két unokabátyja vette át a gazdaságot; még hánytorgatták is az uraságukat, pedig hát a Julisé volt ott minden. Ő neki hagyta azt az édes apja, az utolsó pillantásával is.

Három esztendő hosszú idő; épen elég arra, hogy a bimbóból hervadt virág legyen.

Na, hát ne kényszerítetek újra elmondani ezt a szomorú történetet! Hiszen tudjátok; rajta volt azon a családon az átok, életében senki sem szerette azt a szegény leányt, ráköltötték a világ mendemondáját, pedig kár volt érte. Milyen nagy kár!

Hogy meghalt-e? Nem, elhervadt, el aludt; hiszen ti vittétek ki leányok a temetőbe, nyitott koporsóban, lilium koszorúval fehér homlokán. Az a szegény Gábris pedig épen a temetésére érkezett vissza

Azóta mindig azt a bus nótát huzatja a Peti cigány-nyal a korezmában, a hol bánatát temetgeti. Nem halljátok . . . most is . . . ?

Enyje! — mordul fel a korezmában Fazekas Gábris s végig csördít jobb kezével az üres üvegeken, hogy csak úgy zeng, zug belé a csendes ivőszoba.

— Hát mindig csak azt az egyet?
Te, Peti huzzad most már azt a másikat is! Tudod azt a legújabbat. — hogy:

Temetőben láttalak meg utoljára . . .
A többi szót elfojtja a kitörő hangos zokogása.

A sáppadt korezmáros ijedten tekint be a nagy zenebonára az ivóba, meredten nézi azt a síró férfit: a lányok lassan fölzedelőzködnek s megtérnek pihenni.

A faluban pedig mámoros fővel muzsikáltatja magát utezahosszat végig Fazekas Gábris. Bortól megjött a szilaj, duhaj kedve. Csak amugy kurjantja végig a csendes utcán az ő új notáját:

Temetőben láttalak meg utoljára,
Ráborulok a sírodra, a fejfádra . . .

M.

javakkal és jóságokkal melyekkel önök elhalmoztak. Tartanak meg jó emlékekben, mint én megtartom önöket. Isten velünk. Nagyenyed, 1888. szeptember 14-én — N a g y M ó z e s, polgáriszkolai tanító.

— **Az adózó közönség figyelmébe.** — Nagyenyed város adóhivatala, köz hírré teszi azt, hogy a folyó 1888-ik évre megállapított „Fegyveradó“ kivétési lajstrom a városi adóhivatal hivatalos helységében a hivatalos órák alatt, folyó hó 14-től 23-áig 8 napi közszemlére ki van téve, felhívattak tehát az érdekeltek, hogy azt tekinték be s a netaláni észrevételeket az ellen, a törvényben megállapított 15 napi határidőn belül adják be.

— **Műszövszet Enyeden.** B á l i n t J á n o s, — ki ezelőtt a sepsiszentgyörgyi első szövő-gyárban volt alkalmazva, — most Enyeden egy csinos berendezésű műszövszetet rendezett be. A legmelegebben ajánljuk t. olvasóink figyelmébe, annyival is inkább, mivel a jó, erős, izléses s e mellett olcsó készítmények (ruhaszövetek, függönyök, ág-, asztal-, kaszten-, kredenz-, tálcza-, gyümölcs-takarók stb.) eddig Enyeden csak elvőtte, vagyha igen, meglehetősen magas áron volt kapható. Bővebbet az alanti hirdetés ad.

CSARNOK.

A negyven királyfi.

— Török népmese. —
Fordította: Szöcs Géza.

Élt egyszer réges-régen egy király, kinek épen negyven fia volt; szerette volna megházasítani őket, de a fiúk egyike sem akart; azt mondták, hogy ők egy apától s egy anyától született negyven leányt vesznek csak feleségül s ha ilyeneket nem kapnak, agglegényeknek maradnak mindannyian. Ki is hirdettette a király, hogy jelentkezzék, a kinek negyven ilyen leánya van; de bizony nem akadt eféle ember a nagy birodalomban; előállott ugyan egy jámbor igazhívó, hogy van neki vagy harminczkilencz darab, hanem az még mind kevés volt a jóból. De a fiúk mégsem állottak el feltét szándékuktól: hogy elindulnak negyven leányt keresni, talán csak kapnak valahol. Jól van hát fiaim — mondja rá a király — menjetek, keressetek; csak arra vigyázzatok, hogy első este egy kut, második este egy csárda, harmadik este egy forrás mellett meg ne álljatok, mert akkor nagy baj érne benneteket. Megköszönték a fiúk a jó tanácsot, ellátták magukat utávalóval s elindultak másnap reggel. Estére eljutnak a kuthoz, de biz' ők elfeledték az apjuk figyelmeztetését s lefeküdtek a gyepre, hogy kipihenjék magukat. El is aludtak mindannyian, csak a leges-legkisebbik maradt ébren. Ugy éjféltájban borzasztó zajt és esörömpölést hall; talpra ugrik, kezébe fogja kardját, de ideje is volt, mert egyszerre csak elébe toppan a hétfejű sárkány, borzasztó kénkőszaggal töltve be a levegőt; de a fiúnak sem száll inába a bátorsága, hanem marokra kapja a szabályját s neki vág a sárkány hét fejének; le is üt belőle hatot egy csapásra.

Elgyengült a sárkány, úgy hogy még mozdulni sem tudott s elkezdett nyöszörögni, hogy: fiu, ha levágtad a hat fejedet, vágd le a hetediket is. Azt mondja rá a királyfi, hogy ő bizony nem vágja le; tartsa meg és éljen vele, ha tud.

Alig, hogy ezt kimondja, elválik nyakától a sárkány feje, elkezd gördülni s egyszer csak becsuppan a kutba, azt mondva, hogy: a ki elvette az életemet, vegye el a kincseimet is. Kiváncsivá lesz erre a királyfi, beleereszkedik a kutba; hát uramfia! Egyszerre gyönyörű palota előtt találja magát, a mely csupa drágaközből épült arany oszlopokkal, ezüst fődéllel; bemeleg a kapun. Szoba-szoba után következett, bement a fiu mindenikbe: épen negyven szoba volt s mindenikben egy-egy gyönyörű szép leány, a kik szivárvány meg napsugár színű ruhákba voltak öltözve. Megörülnek a leányok mind mikor meglátják a szép ifjút s elbeszélnek nekik, hogy ők egy apának s egy anyának a gyermekei s hogy a sárkány apjukat, anyjukat megölte s őket bezárta ide ebbe a palotába; két év óta nem láttak földi lényt a királyfi kívül.

— Ne féljete, majd felszabadítalak én titeket Aliah segítségével, — feleli a fiu — de most megyek fel kell keresnem testvéreimet

Azzal visszaindult, s még mindig a forrás mellett találta testvéreit, a kik jóízűen aludtak, ámbár dőlfélé járt már a nap; felkeltötte őket s utnak indultak. Mennek-mendegélnék egész nap s estefelé eljutnak egy útszéli csárdához. Bementek s lefeküdtek, mert el voltak fáradva szörnyen, el is aludtak mindjárt, csak a legkisebb maradt ismét ébren. — Éjfélkor megint rátamad egy hétfejű sárkány, sokkal nagyobb s rettenetesebb az előbbinél; háromszor is hozzávágott kardjával, míg végre sikerült nagy nehezen mind a hét fejét levágnia. Ennek a sárkánynak is gördült az egyik feje s beleesett a csárda kutjába. A fiu fogta magát, beleereszkedett a kutba s egyszer csak a tündérpalotában találta magát.

Megnézte, hogy mit csinálnak a lányok s azzal visszatért a csárdába.

Harmadnap reggel megint utnak eredtek s eljutottak estére egy forráshoz s ott szépecskén letelepedtek. Itt már a legkisebbik is elaludt mélyen. Hát éjféltájban nagy recsegés-ropogás, dörgés támad, hogy reng belé a föld; egy iszonyu hang kiáltja:

— Ki az, a ki a két testvéreimet megölte, álljon elő?!

Nosza, megjíed a harminczkilencz testvér, csak a kisebbik nem vesztette el a bátorságát; megmondta hirtelen a bátyjainak, hogy ereszkedjenek le a csárda kutjában, hozzák el onnan a negyven leányt s a tömérdek kincset; bizonyosan sikerül neki, hogy megölje ezt a sárkányt is.

Fel is kerekedtek ők harminczkilenczen abban a szempillantásban; ő meg el kezdett viaskodni a sárkánnyal. Háromszor-négyszer csaptak össze, de egyik sem tudott semmire menni. Azt mondja erre a sárkány, hogy lépjenek egyezsége: ő nem bántja a fiút, ha megígéri neki, hogy elhozza számára a Csinimácsin szultán leányát; könnyen megteheti s akkor aztán övé lesz a negyven királyleány legszebbike. Ráállott az egyezsége a fiu s erre aztán Csampalak (ez volt a sárkány neve) adott neki egy zablát, hogy menjen el vele reggel a forráshoz, majd oda jönnék az ajgírok*) vizet inni; zabolázza meg az egyiket, üljön a hátára s aztán elviszi a Csinimácsin országába. Ugy is tett a királyfi: rápattan nagy hirtelen egy táltosnak a hátára, elkialtva magát, hogy hova akar eljutni; s épen úgy lett, a mint kívánta: az ajgír egyenesen a Csinimácsin fővárosába vitte; ott aztán leszállott róla a királyfi s kivette szájából a zablát. Alig lépett egy nehányat, találkozott egy öreg anyókéval, a ki megszólította, hogy mi járban van, mert észrevette, hogy idegen. Azt feleli rá a királyfi, hogy ő csak azért jött, hogy a szultán leányát láthassa, mert sok szépet hallott róla, azt mondja rá az anyóka, hogy a leány most épen kintant lakik egy köskben (nyári lak) menjen arra, talán valahogy megláthatja. Arra megy a fiu, az udvarmesterrel találkozik a kert kapujánál s ajánlkozik kertésznek. Az udvarmester örömet elfogadta az ajánlatot, mert az udvari kertészt ép az nap csapták el.

Másnap reggel, mikor a fiu a rózsákat öntözte, meglátta a szultánleányt s mindjárt bele is szeretett. Harmadnapra már rábírhatta őt a fiu, hogy szökjenek meg. — Előhívta a táltost, ráültek s azzal — köd előttem, köd utánam.

Utközben bevallotta a királyfi, hogy Csampalakhoz viszi őt; de azért ne ijedjen meg, hanem igyekezzék megtudni, hogy mi a sárkány talizmánja, akkor ő majd megöli a szörnyet.

Megnyugodott ebben a leány s nagyon ügyesen viselte magát Csampalakkal szemben, a ki nagy örömmel fogadta őt s úgy megszerette, hogy tejbe-vajba fűrésztötte volna; harminczhárom rabszolganőt és ugyanannyi rabszolgát bosszított rendelkezésére s ő maga is mindent megtett, a mit a leány kívánt tőle, csak hogy a kegyét megnyerhesse. Alig két-három nap múlva kitűdta a leány a sárkány talizmánját s küldte az ajgírt a királyfihoz, hogy vigye el őt oda, a hol a talizánt őrzik. Felül a fiu a táltosra, behunyja szemét s mire kinyitja, egy nagy sivatagon vannak. A pusztaság közepén nagy süveg alakú hegy, a hegy tetején pedig egy szép palota. — A palota előtt megáll a táltos s azt mondja, hogy abban őrzik a Csampalak talizmánját. Mikor felérnek, vegye ki a szájából a zablát s kösse oda az ő fejét a kapu sarkához, ő majd egyet nyerit s arra kinyitlik a kapu. Ebben a pillanatban vág villámgyorsasággal magad elé a kardoddal, de úgy, hogy épen ketté szeljed azt, a mi előttem áll; ha ezt jól meg nem teszed vége az életednek; vigyázz tehát — mondja a fiúnak a táltos. Nagyt is vágott a fiu abban a pillanatban, mikor a kapu megnyitott. — Egy óriás nagy oroszlán volt az, a mihez hozzávágott; ketté is metszette a torkát úgy, hogy egyet sem mozdult többet, de a kard is ketté tört.

Felvágja aztán az ajgír figyelmeztetésére az oroszlán gyomrát s egy nagy kalitkát talál benne, a kalitkában pedig három fehér galambot. Ezek a galambok voltak a Csampalak talizmánjai. Kiveszi egyiket a királyfi, nézegeti, simogatja, hát egyszer csak kirepül a kezéből, de a táltos utána veti magát, elfogja, kitekeri a nyakát s inti a királyfit, hogy a másik kettőt ki ne találja vanni, mert jaj lesz neki, ha valamelyik elröppül.

Aztán a sárkány palotája felé indultak, hogy a szultán leányát megszabadítsák. A kapu előtt a táltos kivette a második galambot is a kalitkából s megölte. Mikor bementek, Csampalakat a földön fekvő találták; jártányi ereje sem volt már. Mikor a megmaradt galambot meglátta, kéri kezdte a fiút, hogy engedje meg, hogy megsimogassa; meglágyult a királyfi szíve s már-már oda akarta adni neki a galambot, de a leány kikapta kezéből s meglőjtotta, mire a sárkány is kilehelte páráját.

A leány azonnal menni akart, hogy az apját lássa, s rögtön fel is ültek a jó táltos hátára s vitte az őket hegyen-völgyön, árkon-bokron keresztül, úgy hogy egyszerre csak azon vették észre magukat, hogy az öreg Csinimácsin előtt állanak, ki sokat busult a leányáért, kerestette is folyton s rendkívül megörvendett most, hogy olyan boldog a leánya s ő is megszerette a daliás királyfit.

*) Az ajgír a török mesevilág vízi táltosa. Tengerből jön elő reggel s odátér este vissza. Számszerint negyvenen vannak az ajgírok; minden reggel forrásvizet isznak s ha ekkor valaki megnyergeti valamelyiket s rápattan a hátára az alatt, a mig iszik, akkor egy pillanat alatt odaviszi, a hová az akar, s minden baj ellen megvédelmezi.

Onnan aztán a királyfi apjához indultak s a harminczkilencz fiút már megüdvölve találták; csak a negyvenedik lezebb leány várta szívszakadva a királyfi, a ki feleségül vette ezt is. Boldogan, vígan élnek mindannyian még ma is, ha eddig valamikép meg nem haltak. Hozzátok közel lakaak; hetvenhét év alatt odajuthattok, ha meg akarjátok látogatni őket.

KÖZGAZDASÁG. A kertészek kiképzése.

Az országos magyar kertészeti egyesület megalakulása óta sok a kertészeti és kertészeket érdeklő rendkívül fontos kérdés merült fel, melyek megoldása égetően szükségesnek látszik. Ilyen a kertészek kiképzésének kérdése is, mely méltán megérdemli azt az érdeklődést, és figyelmet, melyben úgy az egyesület élén állók, valamint általában a kertészek részérik. Már többször voltak fejtagelve erre vonatkozó nézetek, de valamennyiek szeme előtt a magasabb fokú kiképzés lebegett.

Hadd legyen szabad itt is hozzászólunk a kérdéshez, még pedig nem a magasabb, hanem a közönséges gyakorlati kiképzés szempontjából, mert még e tekintetben is igen sok kívánni és tenni való van nálunk, hogy kertészeink hivatásukat a modern igényeknek megfelelően teljesíthessék. Akárhány ember van, a ki mint kertész keres állást, kinek kertészi bizonyítványa is van arról, hogy ebben vagy abban a kertészetben tanult, de azért bármire inkább lehetne alkalmazni, csak kertészkedésre nem. Ennek igen sok esetben nem az illető maga az oka, hanem a kertészet, a melyben tanuló éveit töltötte s a melyben nem nyújtottak neki alkalmat arra, hogy szakmáját alaposan megtanulhassa.

Szerény nézetem szerint mindenekelőtt oda kellene tehát hatnunk, hogy a tanoncokat csak olyan kertészetek vehessék fel, a melyekben az illető ifjúknak tényleg alkalmat és módot képesek nyújtani arra, hogy a kertészkedést alaposan megtanulhassák. Akárhány vidéki kertészet fogad fel tanoncokat, a melyben egy-két ujhollandi és néhány kipusztíthatatlan növényen kívül alig kultiválnak valamit. Tudományos alappal bíró, teoretikus oktatásról természetesen szó sincs az ilyen kertészetekben.

Nagy baj az, hogy a legtöbb kertész a fősúlyt arra fekteti, hogy a tanoncokul beállt és tanulni akaró ifjúknak munkaerőjét minél jobban kiaknázza, a helyett, hogy a vezetőségükre és oktatóiraikra bizottakból derék és szakmájukat alaposan értő kertészeket igyekeznek nevelni. Tagadhatatlan, hogy a tanulásra szánt rövid idő alatt annyira tökéletes kertészeket sehol sem nevelhetnek, a kiknek, ha szárnyukra bocsátatnak, többé tanulni nem kellene, mert hiszen, az ember a közmondás szerint sohasem tanulhat eleget. Hanem legalább az alapot kellene jól megvetni, mert jó alapon a fiatal ember maga is tovább képezheti magát úgy, hogy tekintélyes állást biztosíthat magának.

Ily jó alap elsajátításához azonban okvetlenül az volna szükséges, hogy a tanító kertészek ne csak gyakorlati fogásokra oktassák a tanoncokat, hanem elméleti oktatásban is részesítsék őket mely célznak azonban semmi esetre sem felelnének meg azzal, ha csak szaklapokat vagy szakkönyveket adnának a kezükbe; ennek a célznak nézetem szerint úgy lehetne és kellene megfelelni, hogy a kertészek a tanoncoknak időnkint, például midőn a kert egyik részéből a másikba átmennék, vagy a kertészet más szakmájába bevezetnének, a növendékek fel-fogásához mért könnyen érthető elméleti előadást tartanának. A tanoncok figyelmét és érdeklődését rendszeresen kell fejleszteni, hogy a tárgyakat, növényeket stb. ne csak megismerjék, hanem azokat leírni, másokkal megismertetni is képesek legyenek, azok általános és különös tulajdonságait, termelési viszonyait és feltételeit alaposan megismerjék.

Sok tanonc egész tanulási ideje alatt alig tesz egyebet annál, hogy kocsikával vagy puttonnyal növényeket hord a kertből az üzletbe vagy a megrendelőkhöz. Ily módon nem igen válhatnak az illetőkből derék kertészek. Másutt a tanoncokat és a segédeket egyszerűen munkásoknak tekintik, a kik azért vannak, hogy pénzt szerezni segítsenek, a nélkül, hogy szerény fizetésükön kívül némi tudományos kertészeti oktatásban is részesüljenek. Hogy az ilyen képzettségű kertészek milyen tekintélynek örvendhetnek a társadalomban, azt eléggé illusztrálja az az akárhányszor hallható kicsinyítő megjegyzés, hogy: Hiszen csak kertész!

Mily üdvös, hasznos dolog volna az is, ha a kertész tanoncok herbariumokat készítenének s kirándulások tennének, hogy a környéken található növényeket, azok termő helyét és tenyészviszonyait megismernek. Ily kirándulások a növény-kultivátorokra nézve rendkívül hasznosok, mert alkalmat nyújtanak nekik arra, hogy a különböző növényeket termőhelyük, talajuk nedvesség, árnyék és világossági viszonyai szerint gyűjthetnék és állíthatnák össze s következtetéseket vonhatnának belőlök a saját tenyésztestű növényekre nézve. Hány kertészegédet bocsátanak világgá, a kik sokszor a legközönségesebb kertnövények neveit sem ismerik.

Még egy baj van, a melyet nem hagyhatok szó nélkül:

kül: a kertészlegények utazási visketege. Tanuló éveik alig telnek le, s alig töltöttek, mint felszabadult kertészegédek, egy évet valahol, már is ég a föld talpuk alatt s kezükbe veszik a vándorbotot, hogy a világ zájába belevegyülhessenek. Igen kevesen vannak közöttük, a kik ismeretekkel és gyakorlati képzettséggel indulnak világgá, legtöbbször igen kevés elméleti és gyakorlati tudományt visznek magukkal. Az ilyen segédek hetekig és hónapokig hányódnak ide s tova, míg végre szükségből bármily állást vagy pedig egy kis alamizsnát kénytelenek elfogadni.

Tagadhatatlan, hogy a külföldi kertészek meglátogatása és az ottani kertészeti viszonyok tanulmányozása minden kertészre nézve igen hasznos dolog; de igen rosszul cselekszik az a kertészegéd, a ki megfelelő tanulmányok, elméleti és gyakorlati készítés nélkül fordít hátat hazájának s utazik külföldre. A megfelelő képzettség nélkül külföldre utazó kertészek csak kapkodnak ott s mert sok olyan dologgal terhelik meg fejüket, a mi valami újnak tűnik fel előttük, noha itthon is megismerkedhetek volna vele, sok valóban érdekes és itthon nem látható elkerüli figyelmüket. Csakis elméleti és gyakorlati tudományal gazdagon ellátott fiatal kertész képes külföldi utjának valóban hasznát venni, mert csak az ilyen foghatja fel jól és fordíthatja hasznára az új és előtte ismeretlen jelenségeket.

Jobb kiképzetés mellett a kertészek társadalmi helyzete is javulni fog, mert ők is képességeiknek megfelelő nagyobb igényekkel léphetnek fel. A valóban képzett kertészek kedvvel és buzgósággal teljesítik hivatásukat s jutalmuk nemcsak jólétük és tekintélyük fokozásában fog nyilvánulni; hanem abban a magasabb öntudatban is, hogy a hazai kertészet virágzását magas fokra emelik.

(E-s.) Hanzel A.
Felelős szerkesztőség:
Dr. MAGYARI KÁROLY TÖRÖK BERTALAN.
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS.

<p>Brázay Kálmán sósorszesze</p>	<p>FIGYELMEZTETÉS! Mivel sósorszesz készítményem — kelendőségénél fogva — sok utázasnak van kitéve, elhatároztam, hogy azokon ezimjegyeimre kék nyomtatban saját házam külső alakját veszem föl, védjegyként. A palaczkok és a dugók ólomkupakjai cégfélfelirattal vannak öntve.</p>	<p>Brázay Kálmán sósorszesze</p>
<p>Kitűnő háziszer csusz, szaggatás, fagyás, fog- és fejfájdalmak, szemgyengeség, benulások stb. ellen. A legjobb fog és szájtisztító szer. Fejmosásra nagyon ajánlatos és elterjedt, különösen ajánlatos a ke-nőgyuró gyógymódra (massage.) Ara a kis üvegeknek 50 kr. a nagyobbiknak 1 frt.</p>	 <p>Védjegy 319. és 320. szám.</p>	<p>Nehogy a közönség gyenge utázasatok által félrevezethető legyen figyelmeztetem, hogy palaczkaim cégfélfelirattal vannak öntve és az itt látható védjeggyel ellátva. Használati utasítás mellékeltek.</p>
<p>Brázay Kálmán sósorszesze</p>	<p>Kapható Budapesten Brázay Kálmánnál Muzeum-körút saját ház; továbbá Nagyenyeden Winkler J., Czirner J., Vásárhelyi K., Ungerpek M., Bisztritsányi L., Obert J., Wekxler F., Kovács J. és Pattantyus A. Balázsalfalván Schissel K., Tövisen Slafkovich J. uraknál. 10-12</p>	<p>Brázay Kálmán sósorszesze</p>

"Zacherlin"

legkitűnőbb szer minden rovar ellen,
feltűnő gyorsan és biztosan pusztítja el a házi bogarakat.
Tökéletesen elpusztítja a poloskát és bolhát.
A konyhákat kitisztítja a sváb-bogaraktól.
Elpusztítja a mojakat.
Megment a kellemetlen legyeketől.
A házi állatokat, virágokat és növényeket megmenti a bogaraktól.
A főtökéletesen megtisztítja a tetűktől.

Tessék figyelemmel lenni, hogy eredeti "Zacherlin-Specialitás" csak eredeti üvegben kapható: Zacherl J.

Bécsben I. Golschmiedgasse Nro 2.
R A K T Á R A K:

N.-Euyeden: Winkler János urnál.	Gy.-Fehérvárt: Fröhlich Gyula gy.sz. ur
Balászfalván: Schissel Károly gyógsz. ur	Mahler Ignacz "
" Sinberger Salamon "	Nagy József "
" Hevitskovits Lipót "	Mihelyes Zsigmond "
Verespatakon: Moldován Lajos "	Jakabfy Albert "

és Czirner J. József urnál Nagyenyeden.
A raktároknál az "eredeti Zacherlin Perzsa" falragaszok vannak kifüggesztve. 8-10

Szerk...
A KIA...
lap sz...
közle...
Ki...
Wokál...
az elő...
bérmé...
Kézirat...

Az erd...

A bev...
helyen kiv...
statusgyüle...
tása folytá...
lünk kifoga...
kifejezést...
időközökbe...
városaiban...
Udvarhelyt...
nőmá irán...
deklódését...
jainak ped...
posabban i...
egyházközs...
bajait s ig...
orvoslást e...
haladás, —
ezeknek va...
lansággal a...
tése, melye...
bíral keres...
a folyó hó...
Az els...
sunk, az, h...
azon terhek...
papilakjai...
dalmazása...
főpásztori...
püspök ur...
évi julius...
fel illetmén...
remélhető...
kola fennta...
sel fognak...
közjóra.
A stat...

A viha...
kitört, egy...
Ezen je...
melyet meg...
Baudoin...
a cauxi vidék...
gyott, melyet...
nem ragadta...
Baudoinnak...
hogy ez által...
rencsétlenség...
halszájnyiba...
örökségül; el...
vegy megtaga...
ritett reá, ege...
azután mégis...
— Véd...
feleségére...
a mig élek...
— A h...
Az ösz...
Igy tel...
is mosolyg...
neje pedig...
de nem panas...
tak. Vasárnap...
köszöntötték...
azonban barn...
sietett tova, m...